

ERITYISOPETUSSUUNNITELMA KÄYTTÖÖN

**Jyväskylän kotitalousoppilaitoksen
erityisopetussuunnitelman kehittäminen**

Terttu Ihanainen

Riitta Rantamaa

Kehittämishankeraportti

Marraskuu 2008

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Tekijä(t) Ihanainen, Terttu Rantamaa, Riitta	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 34	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi ERITYISOPETUSSUUNNITELMA KÄYTTÖÖN Jyväskylän kotitalousoppilaitoksen erityisopetussuunnitelman kehittäminen		
Koulutusohjelma Ammatillinen erityisopettajakoulutus		
Työn ohjaaja(t) Hirvonen, Maija		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Ammatillisen erityisopettajakoulutuksen kehittämishankkeen tavoitteena on ollut erityisopetussuunnitelman saaminen toimiviksi työvälineiksi erilaisilla toimintamalleilla. Toimintamallit on tarkoitettu koko henkilöstön käyttöön erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan tukemisessa Jyväskylän kotitalousoppilaitoksessa.</p> <p>Kehittämishankkeessa on korostettu koko oppilaitoksen henkilöstön osallisuutta kehittämistyöhön ja siten myös sitoutumista opiskelijan oppimisen ja opiskelun tukemiseen. Kehittämishanketyössä on kuultu opettajien, ryhmänohjaajien, erityisopettajien, kouluohjaajien, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa ääntä.</p> <p>Oppilaitoksessa aloitettiin erityisopetukseen liittyvän työryhmän toiminta. Työryhmän tehtävänä on ollut vastata tiiminä HOJKS –prosesseista, organisoida opiskelun tukijärjestelyjä, olla opettajien tukena yksilöllistä tukea tarvitsevan opiskelijan ohjauksessa.</p> <p>Kehittämishankkeen aikana luotiin verkkoympäristöön erityisopetukseen liittyvä tiedonvälitys ja –koontisivusto. Käytössä oleva verkkoympäristö (Pedanet) on ollut hyvä tiedonvälityksen ja -koonnin kanava. Koko oppilaitoksen henkilöstö käyttää Pedanet- verkkosivuja säännöllisesti sisäisen tiedon välityksessä ja koonnissa.</p> <p>Kehittämishankkeen tavoitteena olleet toimintamallit ja ryhdytty HOJKS –prosessi on otettu oppilaitoksessa tehokkaasti käyttöön. Tämän hanketyön mukaiset kehittämiskohteet ovat osa laajaa erityisopetuksen kehittämistyötä, jolle saavutetut tavoitteet luovat pohjan.</p>		
Avainsanat (asiasanat) erityisopetus, HOJKS, verkkoympäristö, erityisopetussuunnitelma, tiimityö		

Author(s) Ihanainen, Terttu Rantamaa, Riitta	Type of Publication Report on active development project	
	Pages 34	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title IMPLEMENTING SPECIAL NEEDS EDUCATION PLAN – Developing of special needs education plan in Jyväskylä School Of Home Economics		
Degree Programme Vocation teacher education college, Vocational special needs teacher education programme		
Tutor(s) Hirvonen, Maija		
Assigned by		
Abstract The aim of the development project for vocational special needs teacher education is to provide tools for implementing special needs education plan through different models. The models are designed for the entire personnel of Jyväskylä School of Home Economics to support students with special needs. The development project emphasises the participation of the institution’s entire personnel to development work and thus commitment to support students’ learning and study. The point of view of teachers, tutors, special needs teachers, schools assistants, students and their parents or guardians has been taken into account in development project work. The institution initiated a special needs education related work group. The work group is responsible for implementing IEP processes, organising support measures and provide teachers with support in counselling students with special needs. Development work process served as a means of creating special needs education related web pages for transmitting and gathering information. The net environment (Pedanet) has been a good channel in transmitting and gathering information. The entire personnel of the institution uses Pedanet web pages regularly for transmitting and gathering internal information. The models introduced in the development project and the unified IEP process have been implemented effectively within the institution. Development needs described in this development work are a part of a wider development work of special needs education, for which the achieved aims serve as a basis.		

<p>Keywords</p> <p>special needs education, IEP (individual educational plan), net environment, special needs education plan, teamwork</p>
<p>Miscellaneous</p>

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
2 JYVÄSKYLÄN KOTITALOUSOPPILAITOS	3
3 OPETUKSEN YKSILÖLLISTÄMINEN JA HOJKS	5
4 YKSILÖLLISEN OPPIMISEN TUKI	8
4.1 Yksilöllisen tuen tarpeen perusteet	8
4.2. Yksilöllisen tuen toteuttaminen	10
4.2.1. Yksilölliset opetus- ja ohjausmenetelmät.....	10
4.2.2 Oppilaitoksen tukipalvelut opiskelijalle.....	11
4.2.3. Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan tuki ja ohjaustoimet ammattiosaamisen näytöissä	12
5 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAA	13
6 ERITYISOPETUKSEN KEHITTÄMISKOHTEET JYVÄSKYLÄN KOTITALOUSOPPILAITOKSESSA	14
7 ERITYISOPETUKSEEN LIITTYVÄ PROSESSI JYVÄSKYLÄN KOTITALOUSOPPILAITOKSESSA	19
8 ERITYISOPETUKSEN TOIMINNALLINEN OSUUS	21
8.1 Pedanet – verkkosivujen hyödyntäminen	21
8.2 Erityisopetustiimin toiminta	21
9 TULEVAISUUDEN KEHITTÄMISHAASTEITA	22
10 POHDINTA	25
LÄHTEET	26
LIITTEET	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
Haastattelukysymykset	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Erityistä tukea saavan opiskelijan työssäoppimisen opintopolku	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Ryhmäkohtainen yhteenveto opiskelijakartoituksesta **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

1 JOHDANTO

” Joskus on tehtävä enemmän duunii päästäkseen vähemmällä.”

KooPee

Jyväskylän ammattikorkeakoulun erityisopettajakoulutuksen aikana olemme prosessoineet samaan aikaan työyhteisömme, Jyväskylän kotitalousoppilaitoksen, erityisopetusta. Tavoitteenamme on ollut koota olemassa olevia käytäntöjä selkeäksi, yhtenäiseksi toimintamalliksi ja tehdä niistä konkreettisia päivittäiseen toimintaan kuuluvia työvälineitä opettajille, ryhmänohjaajille, erityisopetukseen ja opiskelijan opiskeluun osallistuville henkilöille ja ennen kaikkea opiskelijan oppimisen tueksi. Olemme soveltaneet opiskelun aikaisia oppimistehtäviä työyhteisömme erityisopetuksen kehittämiseen. Työyhteisössämme olemme samanaikaisesti käyneet keskustelua erityisopetukseen liittyvistä asioista ja saaneet työyhteisönä koulutusta erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimisen ja opiskelun tukemiseen liittyen.

Tässä kehittämishankkeessa kuvataan Jyväskylän kotitalousoppilaitoksen, joka on pieni yksityinen oppilaitos, erityisopetukseen liittyvää prosessia, internetissä olevan kouluverkon käyttämistä työvälineenä erityisopetuksessa sekä erityisopetustiimin toimintaa. Hankeraportti kuvaa kehittämistyön tämän hetkistä tilannetta. Koemme tärkeänä, että työyhteisömme jäsenet ovat olleet mukana erityisopetuksen yhteisten käytäntöjen rakentamisessa. Se on sitouttanut koko työyhteisöä yhtenäisiin toimintamalleihin, joihin on helpompi sitoutua. Kehittämistyö jatkuu edelleen, koska sitoutuminen ei tapahdu hetkessä, vaan jokaisen oman prosessoinnin kautta.

Kehittämishankkeessa on hankittu tietoa kirjallisuuden, opintoihin liittyvien luentojen, opetusharjoittelun ja verkostoyhteistyön avulla. Työyhteisössämme olemme käyneet pitkiä keskusteluja erityisopetuksesta sekä henkilökohtaisella tasolla opettajien ja ryhmänohjaajien kanssa ja ottaneet huomioon opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa tai tukihenkilöidensä kautta tulleita toiveita. Teimme myös erityisopetukseen liittyvän

kyselyn (liite 1) prosessin alkuvaiheessa eri toimijoille. Lisäksi syksystä 2008 lähtien olemme tehneet kehittämistyötä erityisopetuksen tiimissä, johon kuuluu on oppilaitoksen erityisopettajat ja kouluohjaaja. Tiimin avulla olemme päässeet työstämään työvälineitä verkkopohjaiselle oppimisalustalle.

2 JYVÄSKYLÄN KOTITALOUSOPPILAITOS

Jyväskylän kotitalousoppilaitos on ammatillinen oppilaitos, jonka tehtävä on antaa valmiuksia kodin tehtävien hoitamiseen, ammattiin kasvamiseen, jatko-opintojen suunnitteluun ja oman elämän hallintaan. Opetustyössä kehitetään kädentaitoja ja tietoja, jotka lisäävät yksilön, kodin, ympäristön ja yhteiskunnan hyvinvointia. (Jyväskylän kotitalousoppilaitos 2008.)

Talousskoulu

Talousskouluopetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle kokonaiskäsitys nykypäivän kotitalouksien toiminnoista ja innostaa ja rohkaista opiskelijoita oman kodin hoitamiseen. Tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia oman elämän hallintaan ja kehittää opiskelijan yhteistyö- ja itsearviointitaitoja. Talousskoulu antaa valmiuksia myös jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiseen. Se on erinomainen välikoulutus peruskoulun käyneille, ylioppilaille ja varusmiespalveluksen suorittaneille ennen opiskelujen aloittamista tai työelämään siirtymistä. Talousskoulusta saa perusopetuksen oppimäärän suorittanut yhteishaussa kolme valintapistettä.

Talousskoulun sisältöihin kuuluu monipuolinen käden taitojen oppiminen seuraavien opintokokonaisuuksien kautta:

- ruoanvalmistus ja leipominen
- kodin ja tekstiilien hoito
- sisustaminen
- käsityöt
- vapaasti valittavia opintoja

Talousskoulu kestää 5 kk (20 ov) ja se alkaa aina tammi- tai elokuussa. Osa opinnoista hyväksi luetaan muussa ammatillisessa koulutuksessa.

Taloukoulun eri painotukset

Kansainvälispainotteisessa sekä englanninkielisessä taloukoulussa käytännön taitojen lisäksi linjalla perehdytään kansainvälisiin ruoka- ja tapakulttuureihin valinnaisissa opinnoissa. Opiskelussa saa valmiuksia toimia mm. au pair -tehtävissä.

Koulutus on tarkoitettu lukion käyneille opiskelijoille. Englanninkielisen taloukoulun opetuskieli on osittain englanti.

Monikulttuurinen taloukoulu on eri maista ja kulttuureista olevien eri ikäisten ihmisten kohtaamispaikka. Koulu antaa tietoa ja taitoja maahanmuuttajille oman kotitalouden hoitamiseen ja suomalaisessa yhteiskunnassa toimimiseen. Opetuskieli on suomi ja suomenkieltä opiskellaan myös vapaasti valittavissa opinnoissa. Monikulttuurisen taloukoulun valinnaiset opinnot tukevat suomalaiseen kulttuuriin kotoutumista.

Kotitalous- ja kuluttajapalvelujen perustutkinto/ kotitalousyrittäjä

Kotitalousyrittäjän koulutus on hyvin laaja ja opinnot (120 ov) sisältävät:

Yhteiset opinnot 20 ov

Ammatilliset opinnot 90 ov

Sisältää 26 ov työssäoppimista

- Kotien ruoka- ja ravitsemispalvelut 30 ov
- Kotien puhtaanapito- ja tekstiilihuoltopalvelut 20 ov
- Kotityöpalvelujen tuottaminen 30 ov
- Ammatilliset vapaasti valittavat opinnot 10 ov

Vapaasti valittavat opinnot 10 ov

Kotitalousyrittäjän työpaikkoja ovat päiväkodit, vanhusten palvelukodit, lounasravintolat / kahvilat, kotityöpalveluyritykset, pitopalveluyritykset ja puhtauspalveluyritykset. Kotitalousyrittäjän työtehtäviä ovat ravitsemispalvelutehtävät, asiakaspalvelutehtävät, puhtaanapidon ja tekstiilihuollon palvelutehtävät sekä kotityöpalvelutehtävät.

Catering-alan perustutkinto / suurtaloukokkiopinnot

Tutkinto antaa valmiuksia toimia erilaisissa suurtalouskeittiöiden ruokapalveluissa.

Opintojen sisällöt (120 ov) ovat:

Yhteiset opinnot 20 ov

Ammatilliset opinnot **90 ov**

Sisältää 30 ov työssäoppimista

- Catering-alan keittiötoiminnot 30 ov
- Catering-alan asiakaspalvelu 10 ov
- Suurtalouden ruokatuotanto 20 ov
- Tilaus- ja teemaruokien valmistus 10 ov
- Ruokapalvelut asiakaskohteissa 10 ov
- Ammatilliset vapaasti valittavat opinnot 10 ov

Vapaasti valittavat opinnot 10 ov

Suurtaloukokin työpaikkoja ovat henkilöstöravintolat, opiskelijaravintolat, vanhusten palvelutalojen keittiöt, päiväkotien ja koulujen keittiöt, sairaaloiden / hoitolaitosten keittiöt, kahvilat / pikaruokapaikat, liikenneravintolat ja juhlapalveluyritykset. Suurtaloukokin työtehtäviä ovat esim. suurtalouksien ruoanvalmistustehtävät, teema- ja tilausruokien valmistaminen, erityisruokavalioruokien valmistaminen ja asiakaspalvelutehtävät.

3 OPETUKSEN YKSILÖLLISTÄMINEN JA HOJKS

Opetuksen yksilöllistäminen on analyysia oppilaasta, hänen valmiuksistaan ja edellytyksistään, toimintatavoista, oppimistyylistä ja oppimisympäristöstä. Opettajan on tunnettava opiskelija oppijana ja ajattelevana yksilönä ja ympäristöönsä vaikuttavana ryhmän jäsenenä, toiminnallisena, kehittyvänä ja oppivana yksilönä. Opettajalta edellytetään johdonmukaista ja tavoitteellista toimintaa, jonka aikana seurantaan ja arvioidaan edistymistä. Myös oppimisympäristön soveltuminen yksittäiselle oppijalle edellyttää muokkaamista.

Perusvalmiuksien harjaantuminen, oppimisen tukeminen oppijan vahvuuksia huomioidamalla on merkittävää oppimisvaikeuksien korjaamisessa. Opiskelijalle, jolla todetaan tarve yksilöllisen oppimisen ohjaamiseen, laaditaan kirjallinen *henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)*.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) sisältää seuraavat asiat:

- Suoritettava tutkinto
- Opetuksessa noudatettavat opetussuunnitelmien perusteet
- Tutkinnon laajuus
- Opiskelijalle laadittu henkilökohtainen opetussuunnitelma
- Opiskelijan saamat palvelu- ja tukitoimet vastuuhenkilöineen
- Erityisopetuksen perusteet
- muut

HOJKS laaditaan yhteistyössä opiskelijan, tarvittaessa hänen huoltajansa, aikaisemman koulun edustajien sekä opettajien ja opiskelijahuollon asiantuntijoiden kanssa.

(Opetusministeriö 2008: Asetus ammatillisesta koulutuksesta 6.11.1998/811 8 §)

HOJKS- suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Vastuu suunnitelman mukaisella toiminnalla on sekä lähettävällä että vastaanottavalla oppilaitoksella. Nivelvaiheessa lähettävän koulun tulee antaa riittävät tiedot oppijan aiemmasta opiskelusta. HOJKSin sisältämiä tietoja voidaan käyttää oppijan koulutuksen ja tukipalvelujen suunnittelussa salassapitomääräyksiä noudattaen. (Ikonen ym. 2001, 44)

Neljä tärkeää HOJKSin ominaisuutta

1. HOJKSin yksilöllinen tavoitteenasettelu perustuu ryhmätasolla tehtyyn koulukoh-
taiseen opetussuunnitelmaan (KOPS), jossa tulee huomioida opetussuunnitelman pe-
rusteiden määrittelyjä. Jos yleisen oppimäärän saavuttaminen ei ole mahdollista, voi-
daan oppimäärää muokata erilaajaiseksi eli suorittaa sitä yksilöllistettynä.

2. HOJKSin laatiminen keskittyy yksilön opetuksen, kuntoutuksen sekä tukipalveluiden järjestämiseen huomioiden koko hänen oppimisympäristönsä. Tukeutumalla vahvuuksiin HOJKSin avulla parannetaan ja korjataan oppimisen heikkoja alueita sen perusteella, millainen oppilaan sen hetkinen tieto-taitotaso on ja mitkä muut asiat vaikuttavat hänen koulunkäyntiinsä, kuten esimerkiksi perheen elämäntilanne, vanhempien vaatimukset, harrastukset ja sopeutuminen kouluuyhteisöön.

3. Tavoitteet asetetaan sekä lyhyelle että pitkälle aikavälille. Lyhyiden tavoitteiden toteutumista tarkistettaessa tilannetta peilataan pitkän ajan tavoitteisiin.

4. HOJKSin toimivuutta voidaan arvioida oppijan todellisen edistymisen kautta. Mikäli tavoitteita ei ole saavutettu, arvioidaan mikä on taustalla. Tarkistetaan tavoitteiden asettelu ja sisältö sekä asetetaan uudet tavoitteet. HOJKSin tulee sisältää arvioinnin kriteerit ja – menetelmät. (Ikonen ym. 2001, 56.)

HOJKS

- määrittelee mahdollisimman tarkasti opiskelijan oppimisvaikeuden luonteen ja laajuuden
- ottaa vanhemmat mukaan toimintaan ja tarjoaa tarvittaessa apua
- ottaa selvää lapsen mielipiteistä, toiveista ja havainnoista
- ottaa oppijan itsensä mukaan hänen oman oppimissuunnitelman laatimiseen
- ottaa mukaan muut kasvatukseen ja opetukseen osallistuvat (opettavat opettajat, kuntoutukseen ja tukitoimiin osallistuva henkilöstö)
- määrittelee tarvittavan henkilökunnan määrän ja tukitoimien tiheyden
- asettaa oppijakohtaisia tavoitteita, jotka pyritään saavuttamaan
- kuvaa opetukseen osallistumisen edellyttämiä toimenpiteitä, joihin tulee ryhtyä yksilöllistä opetusta järjestettäessä
- määrittelee opetusmenetelmät, tarvittavat oppimateriaalit ja opetusvälineet
- antaa yksilölliset ohjeet fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja /tai lääketieteellisen tuen tarpeista sekä varmistaa, että niistä vastaava taho hoitaa tehtävänsä

- sisältää tavoitteiden saavuttamista, koskevat kriteerit seuranta- ja arviointia varten
- määrittää seuranta-, arviointi- ja tarkistusmenetelmät
- asettaa päivämäärän, jolloin HOJKS seuraavan kerran tarkistetaan (Ikonen ym. 2001, 54-55.)

HOJKS ei ole paperi, joka tekaistaan rutiininomaisesti lukuvuoden alussa. *Se edellyttää perusteellista asennemuutosta opettaja-, menetelmä ja oppimateriaalikeskeisestä opetustavasta oppijakeskeiseen oppimisen organisoimiseen.* Asiantuntijoiden näkemys eivät voi koskaan ohittaa oppijan omaa perusteltua näkemystä tietyn asian oppimisen tarpeellisuudesta tai tarpeettomuudesta. Ilman motivaatiota on opetus ajan haaskausta. Oppiminen ei tapahdu väkisin. Opettaminen on oppijan ja opettajan yhteistyötä. HOJKS on oppijan ja opettajan sekä joskus myös huoltajien välinen sopimus, joka kaikkien tulee hyväksyä. (Ikonen ym.2001, 75.)

4 YKSILÖLLISEN OPPIMISEN TUKI

4.1 Yksilöllisen tuen tarpeen perusteet

Laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998) säätelee ammatillista peruskoulutusta ja siinä annettuja tutkintoja.

20 §

Erityisopetus

Vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai opiskelijahuollon palveluja tarvitsevien opiskelijoiden opetus annetaan erityisopetuksena. Opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma. (13.6.2003/479)

21 §

Erityiset opetusjärjestelyt

Opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin tässä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos:

- 1) opiskelijalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan tutkinnon sisältämiä opintoja vastaavat tiedot ja taidot;
- 2) tutkinnon sisältämien opintojen suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta; tai
- 3) se on perusteltua opiskelijan terveydentilaan liittyvistä syistä.

27 §

Opiskelijaksi ottamisen perusteet

Ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Opiskelijaksi voidaan ottaa myös muu henkilö, jolla koulutuksen järjestäjä katsoo olevan riittävät edellytykset koulutuksesta suoriutumiseen.

Opiskelijaksi ei voida ottaa sellaista henkilöä, jonka sairaus tai vamma ilmeisesti on esteenä koulutukseen osallistumiselle. Opiskelijaksi pyrkivän tulee antaa koulutuksen järjestäjälle opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot.

Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

(Opetusministeriö 2008: Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630)

4.2. Yksilöllisen tuen toteuttaminen

4.2.1. Yksilölliset opetus- ja ohjausmenetelmät

Erityisopetuksessa käytettäviä opetusmenetelmällisiä, pedagogisia ratkaisuja:

1) ryhmätilanteisiin liittyvät menetelmät mm.

- yhteistoiminnallinen opiskelu
- projektiopiskelu
- samanaikaisopetus
- joustava ryhmäjaottelu

2) henkilökohtaiseen ohjaukseen liittyvät menetelmät mm.

- käytäntöpainotteinen, työvaltainen opiskelu
- strukturoitu oppiminen
- yksilöllinen opiskelun ohjaaminen
- ohjaajan/koulunkäyntiavustajan ohjaus ja/tai tuki
- opiskelutehtävien tavoitteiden mukauttaminen
- tehostettu opinto-ohjaus
- opiskelutehtäviin käytettävän ajan joustavuus

3) työssäoppimiseen liittyvät menetelmät mm.

- yksilöllinen työssäoppimisen ohjaus ja järjestelyt (liite 2)
- lisätty työssäoppiminen

Mukauttaminen voi merkitä

- suppeampia tavoitteita
- tavoitteiden pilkkomista osatavoitteiksi
- vähemmän opiskeltavia asioita
- enemmän ohjausta ja tukea
- erilaisia oppimateriaaleja (materiaaleja voidaan esimerkiksi muokata yksinkertaisemmaksi, tekstejä muuttaa selkokielelle ja käyttää kuvia oppimisen apuna)
- erityisiä opetusmenetelmiä ja
- tuttuja oppimisympäristöjä. (Hämeen ammattikorkeakoulu 2005.)

4.2.2 Oppilaitoksen tukipalvelut opiskelijalle

Oppilaitoksen sisäiset

- yksilöllinen opetus
- opetuksen mukauttaminen tarvittaessa
- henkilökohtaiset suunnitelmat
- pienet opiskelijaryhmät
- opiskelijahuollon tuki
- ohjaus mm. erilaisten tukien hakemisessa ja lomakkeiden täyttämässä (esim. koulumatkatuki)
- opiskeluvälmiuksia voidaan kartoittaa testien avulla.
- oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen
- työssäoppimisen ja työharjoittelun järjestäminen tavallisilla työpaikoilla ja opiskelijan kotipaikkakunnalla
- yhteistyö opiskelijan perheen kanssa
- kokonaiskuntoutuksellinen näkemys ja moniammatillinen yhteistyö

Nämä liittyvät oppilaitoksen vastuualueeseen oppimisen ohjauksessa.

Oppilaitoksen ulkopuoliset

- psykologi tukee ja auttaa oppimiseen ja mielenterveyteen liittyvissä asioissa.
- sosiaalityöntekijä opastaa opintososiaalisissa asioissa sekä sosiaalilainsäädäntöön ja sosiaalipalveluihin liittyvissä asioissa.
- kuntoutusneuvoja etsii erityisesti vaikeasti vammaisten opiskelijoiden kanssa ratkaisuja opintojen jälkeiseen elämään ja työllistymiseen liittyviin ongelmiin.
- fysioterapeutti arvioi opiskelijoiden opiskeluympäristön ergonomiaa ja apuvälineiden tarvetta sekä antaa käytännön toimintaohjeita
- toimintaterapeutti kartoittaa päivittäisiä elämäntaitoja ja apuvälineiden tarvetta
- opintososiaaliset edut ja koulutuksen jälkeisen sosiaaliturvan suunnittelu
- koulutuksen jälkeisen työhönsijoittumisen ja asumisvaihtoehtojen suunnittelu ja neuvottelu

Nämä tukimuodot ovat oppilaitoksen ulkopuolisten toimijatahojen vastuualuetta.

4.2.3. Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan tuki ja ohjaustoimet tiosaamisen näytöissä

Ennen ammattiosaamisen näyttöä

- opiskelijan valmius näyttämiseen selvitetään ennen näyttöä ja tarvittaessa annetaan opiskelijalla lisäaikaa oppimiseen.
- ennen näyttöä opiskelijat ovat tehneet oman swot-analyysin, jonka pohjalta on opiskelijan kanssa keskusteltu hänen vahvuuksistaan sekä kehittämismahdollisuuksistaan.
- testit, jos tarpeen: tukiopetus, lisäaika, opetus ja ohjaus
- *opiskelijatuntemus!*

Ammattiosaamisen näytön alussa

- näyttösuunnitelman tarkennus: näytön toteutus, tuki- ja ohjaus, tiedonsiirto
- tilanneselostus: näytön etenemisen kuvaus, pelisääntöjen täsmennys
- henkilökohtaisen tehtävän + arvioinnin läpikäyminen opiskelijan kanssa
- työpaikkaohjaajan ohjaus:
 - tapaamiset,
 - näytön suunnittelupäivä oppilaitoksessa
 - yhteydenotot puhelimitse

Ammattiosaamisen näytön aikana

- henkilökohtainen ohjaus:
 - työpaikkaohjaaja
 - opettaja
 - vertaistuki
- ohjaustarpeen tunnistaminen
- kannustaminen
- tuetaan tarvittaessa neuvomalla vaikean vaiheen yli, josta opiskelija jatkaa itsenäisesti
- opiskelijahuollon ja erityisopetuksen tuki tarvittaessa

Ammattiosaamisen näytön lopussa

- arviointikeskustelu
- itsearviointi: opiskelija saa kertoa näytön jälkeen omat tuntemuksensa
- keskustelu näytön jälkeen avoimesti kolmikantaperiaatteella
- keskustelu käydään kannustavalla periaatteella eli mikä onnistui hyvin ja mitä kannattaa vielä kehitellä
- sanallinen arviointi

Ammattiosaamisen näytön jälkeen

- palaute kirjallisena ja keskusteluna
- palautetta ja näyttökokemuksia puretaan henkilökohtaisesti
- tarvittaessa uusintänäyttöön valmistaminen: keskustelu, näytön suunnittelu ja sen vaatimat tukitoimet
- kannustava näyttötodistus

(Pajukoski, Tuomi, & Koskinen 2004)

5 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAA

Jyväskylän kotitalousoppilaitos on elänyt muutoksen tuulissa viime vuodet. Opiskelijamäärä on kasvanut puolella viimeisen viiden vuoden aikana. Silti oppilaitos on pieni ja se on säilynyt yksityisenä oppilaitosten yhdistymisten aikana. Opiskelijaprofiili on muuttunut ajoista, jolloin talouskoulussa opiskeli ”kilttejä” tyttöjä ja oppilaitokseen oli vaikea päästä. Tänä päivänä siellä opiskelee erilaisin oppimisvalmiuksin olevia opiskelijoita. Oppilaitoksen toiminnassa on huomioitu erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaaminen ja tukeminen. Nämä muutokset ovat vaatineet koko oppilaitokselta uutta näkökulman muutosta. Tämä muutos ei ole ollut helppo, mutta silti siihen on riittänyt motivaatiota ja sitoutumista.

Oppilaitos on pieni ja sen vuoksi sen henkilöstöresurssit ovat myös pienet. Se on vaikuttanut siihen, että yksilöllisen oppimisen ohjaaminen ei ole ollut koskaan vain muutamien ihmisten asia, vaan se on koskettanut kaikkia toimijoita. Opettajien ”ruohonjuuritason työ” erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan tueksi on ollut moninaista, mutta toisaalta myös hajanaista. On tehty paljon hyvää ja oikeaa työtä oppimisen ohjaamisen tueksi, mutta sitä ei ole ollut ohjaamassa selkeä ja konkreettinen yksilöllisen oppimisen ohjaamisen malli.

Aikaisemmin oppilaitoksen opiskelukulttuuri liittyi yleisopetuksella ohjattavien, motivoituneiden opiskelijoiden ohjaamisen ja perinteisen kotitalousalan kysymyksiin. Tämän päivän oppilaitoskulttuuri on erityistä tukea tarvitsevien ohjaamisen ja kotien uudenlaisten haasteisiin vastaamista. Se on vaatinut myös molempia aikakausia kokeneelta henkilöstöltä sopeutumista uuteen tilanteeseen. Tästä syystä selkeän ja yhtenäisen toimintamallin luominen koko oppilaitoksen käyttöön on tärkeää.

Opiskelijavalinnan myötä oppilaitos on ollut jo usean vuoden avoin inklusiolle. Oppilaitos on avannut ennakkoluulottomasti ovensa myös niille opiskelijoille, jotka ovat tarvinneet runsaasti tukea opintoihinsa ja oppimiseen. Vahvuutena on ollut se, että resursseja on haluttu jakaa opiskelijahuoltoon sekä yksilöllisten opiskelupolkujen suunnitteluun ja tukemiseen. ”Ruohonjuuritasolla” ryhmänohjaajat, opettajat ja tukihenkilöstö ovat tehneet valtavasti ohjaustyötä, jotta yksilöllisyys huomioitaisiin.

Tämän hankkeen yksi tavoite on ollut koota näistä hyvistä toimintamalleista näistä käytäntöä koko työyhteisön käyttöön samalla kehittäen niitä vielä toimivimmiksi.

Osana hankettamme olemme kehittäneet verkkopohjaisen **Pedanetin** työvälineiden hyödyntämiseen, informaation levittämiseen ja päivittäisenä työvälineenä käyttämiseen. Vaikka oppilaitos on pieni, informaation kulku ei silti ole aukotonta ja vaatii erilaisia tapoja saavuttaakseen sitä tarvitsevat. Tähän mennessä Pedanetiä on käyttänyt informaation levittämiseen pääasiassa henkilöstö. Osa opettajista hyödyntää sitä myös opetuksessa. Tässä työssä näkökulmana on Pedanetin hyödyntäminen henkilöstön keskuudessa. Tätä ajatellen halusimme tuoda paperilla olevan kirjallisen erityisopetussuunnitelman lähelle jokaista henkilöstön jäsentä.

Prosessiin liittyy kirjallisen erityisopetussuunnitelman päivittäminen, mitä ei tässä työssä kuvata tarkemmin. Tavoitteena on sisällyttää uudet käytänteet suunnitelmaan ja poistaa niitä, mitä ei enää ole käytössä sekä muokata jonkin verran muutettuja käytänteitä ajankohtaiseksi.

6 ERITYISOPETUKSEN KEHITTÄMISKOHTEET JYVÄSKYLÄN KOTITALOUSOPPILAITOKSESSA

Opiskelijavalintaan liittyvät kehittämiskohteet liittyvät erityisesti joustavan haun yhteydessä olevaan valintaprosessiin. Valintaprosessiin on varattava aikaa ja käytettävä asiantuntijoita. Koska oppilaitoksen toimintaan kuuluu talouskouluopetus ja tutkintoon johtavat kotitalous- ja kuluttajapalvelujen perustutkinto (kotitalousyrittäjä) sekä catering alan perustutkinto (suurtaloukokki), on näiden alojen erityisosajien osamista hyödynnettävä paremmin valintatilanteissa. Moniammatillisessa työryhmässä voidaan hyödyntää usean toimijan osaamista ja tuoda esiin erilaisia näkökulmia valintoihin. Tämän pohjustustyön jälkeen työryhmän esityksestä oppilaitoksen johto päättää lopullisen valinnan. Näin saataisiin sekä ammattitaito hyödynnettyä, mutta myös sitoutettua henkilöstöä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjauksen haasteisiin.

Yksilöllisen oppimisen ohjauksen toimintaympäristö

Oppilaitoksessa pitäisi käydä yhteistä keskustelua siitä, millaisen toimintaympäristön haluamme ja mitä meiltä velvoitetaan yksilöllisen oppimisen ohjaamisen tueksi. Tätä keskustelua on käyty jo jonkin verran yhteisesti, mutta toimintaympäristön määrittelyn perusteiksi olisi hyvä tuoda esiin erilaisia tekijöitä ja tuoda avoimesti esille päätetty toimintatapa. Opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen 2007-2012 kehittämissuunnitelman (Kesun) ja erityisopetuksen strategiatyöryhmän mukaan (Opetusministeriö 2008.) inklusiivisen koulun malli on oppilaitosten toiminnan tavoitteita.

Erityisopetusta kehitetään siten, että erityisen tuen tarpeessa olevat opiskelevat pääsääntöisesti samoissa oppimisympäristöissä muiden opiskelijoiden kanssa. Vaikeimmin vammaisten koulutuksen järjestäminen painottuu ammatillisiin erityisoppilaitoksiin. (Opetusministeriö 2008.)

Koulutuksen järjestäjien huomiota kiinnitetään siihen, että vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästyminen, tunne-elämän häiriön tai muun syyn vuoksi erityisiä opetus- tai oppilashuoltopalveluita tarvitsevien opiskelijoiden opetus tulee antaa erityisopetuksena. (L 630/1998, 20 §)

Koulutuksen järjestäjät voivat opiskelijaksi ottamisessa käyttää tarvittaessa joustavaa valintaa siten, että esimerkiksi perusopetuksessa erityisopetusta saaneella oppilaalla on paremmat mahdollisuudet päästä opiskelijaksi. Opetushallituksen kehittämishankkeissa luotuja malleja perusopetuksesta ammatilliseen koulutukseen siirtymiseksi levitetään koulutuksen järjestäjille. (Opetushallitus 2008.)

Yksilöllistä oppimisen ohjaamista tarvitsevan opiskelijan määrittelemine

Syksyn 2008 aikana olemme käyneet opettajien ja ryhmänohjaajien kanssa paljon keskusteluja kenelle on tarpeen tehdä henkilökohtainen oppimisen järjestämisestä koskeva suunnitelma (HOJKS). Teimme avuksi opiskelijakartoitukseen liittyvän kaavakkeen, jonka avulla kartoitus olisi organisoidumpaa. (Liite 3) Tavoitteena on kartoittaa ryhmän opiskelijoiden yksilöllisyyttä jo opiskelun alkuvaiheessa. Erityisesti talouskouluopetuksessa lyhyen koulutuksen hektisyys vaatii nopean tutustumisen opiskelijoiden oppimiseen ja opiskeluun.

HOJKS- prosessi

Tavoitteena on luoda jokaiselle opettajalle HOJKS- prosessin toimintamalli. Tässä kehittämishankkeessa olemme keskittyneet juuri tämän prosessin aikaansaamiseksi. Tämä malli luo pohjan yksilöllisen oppimisen ohjaamisen tueksi ja sen automatisoitumisen myötä pääsemme keskittymään paremmin yksittäisten opiskelijoiden syvempään tuntemiseen ja sen kautta ohjaamisen laadun parantamiseen.

Työssäoppimisen ja näyttöjen ohjaaminen

Työssäoppimisen ohjaaminen erityistä tukea tarvitsevan kohdalla edellyttää tarkempaa yhteistyösuunnittelua sekä lisäresursseja. Resursseja pitää kohdentaa pitkänajan suunnitelman kautta tehokkaammin ja opiskelijan kohdalla merkityksellisemmin yksilöllisten tavoitteiden ja edellytysten suuntaisesti. Koulutuksen järjestäjän vastuulla on työssäoppimispaikan järjestäminen yhdessä opiskelijan kanssa. Opettajan vastuulla on varmistaa, että työpaikka soveltuu työssäoppimispaikaksi. Tässä tulee työssäoppimisen tavoitteiden toteutumisen ohella korostaa yksilölliseen ohjaukseen olevia valmiuksia ja mahdollisuuksia. Työssäoppimispaikan valinnassa opiskelijan toimintavalmiudet, tavoitteet ja edellytykset ja mahdollisuudet tulee etenkin yksilöllistä tukea ja ohjausta tarvitsevan kohdalla nostaa nykyistä enemmän merkittävimäksi valintakriteereiksi. Siksi resursseja tarvitaan ennen työssäoppimisjaksoa hyvin merkittävästi. Työssäoppimisen suunnitelma (TOPS) on huomioitava HOJKS- prosessissa tärkeänä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman osana. TOPS:n laatimisessa on hyvä kuulla myös erityisopetuksen tiimin edustajien näkemyksiä.

Työssäoppimisen aikana työpaikkaohjauksen määrä pitää olla suurempi kuin ns. perusopiskelijan ohjauksen. Samoin yhteistyö työpaikkaohjaajan, opiskelijan sekä mahdollisesti ryhmänohjaajan kesken on tärkeää, mikäli ei itse toimi työssäoppimisen ohjaavana opettajana. Osa-tavoitteiden saavuttamista ja jatkotavoitteiden suunnitelmaa tulee tehdä tiiviisti työssäoppimisen työryhmässä. Erityisopettajan osallistumista työssäoppimisen sekä näyttöjen suunnitteluun, ohjaukseen ja arviointiin on huomioitava konsultoivana ja toteuttavana haasteellisissa tilanteissa.

Erialaista tukea tarvitsevan opiskelijan työssäoppimisympäristön ”haarukoimisessa ja luomisessa” on hyvä jatkossa toteuttaa laajemmin verkostoja hyödyntäen, mm. ammattiopiston erityisopettajien kokemuksia ja kenttätuntemusta.

Työssäoppimisen suunnitelmassa on otettava kokonaisvaltaisemmin huomioon opiskelijan edellytykset ja mahdollisuudet työllistyä sekä henkilökohtaiset resurssit toteuttaa omaa työssäoppimista sekä urasuunnittelun mukaista toimintaansa.

Pienessä oppilaitoksessa mahdollistunut oman ryhmäohjaajan, ammattiopettajan toimiminen työssäoppimisen ohjaajana tulee ylläpitää. Kun ohjausta toteuttaa sama ammattilisten aineiden vastuuopettaja ja ryhmäohjaaja, on opiskelijan yksilöllinen ohjaus parhaimmalla tavalla opiskelijatuntemukseen perustuvaa ja kehityksen seuranta ja arviointi ja jatko-ohjaus saumatonta ja niin sanottuna jatkumona helpommin hallittava. Etenkin erityistä tukea tarvitsevan kohdalla ”kanssakulkeminen” opintokokonaisuudesta, näytöistä sekä niiden tavoitteista toiseen ohjaaminen on aitoa vuorovaikutusta, missä on helppo arvioida *mistä* lähdettiin sekä *miten ja mihin* päädyttiin.

Opiskelujen lopettaminen ja siirtoHOJKS

Opintojen loppuvaiheen ohjaaminen, erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan kohdalla, on osa HOJKS – prosessia. Oppilaitoksen tehtävänä on välittää tietoa opiskelijan kanssa yhdessä hänen jatko-opintoihin, työelämään tai muihin jatkovaihtoehtoihin. Tietoa välitetään opiskelijan osaamisesta, hänen tuen tarpeistaan, opintojen sisällöistä ja ammattialaan liittyvistä asioista. Siirto HOJKS:n tavoitteena on välittää sellaista tietoa opiskelijasta, josta opiskelijalle itselleen on hyötyä jatkossa. Tavoitteena on ajan ja muiden voimavarojen säästäminen opiskelijalle olennaisten asioiden varalle.

Verkostoyhteistyö

Oppilaitoksen sisäisen verkoston kehittäminen ja vahvistaminen on koko oppilaitoksen toiminnan tavoitteena. Aiemmin erityisopetus ei ole ollut jäseneltyä ja selkeästi jaettua. Tavoitteena on luoda toimintatapa, joka tukee ja sitouttaa kaikkia toimijoita ja sitä kautta opiskelijaa itseään. Yksilöllistä tukea tarvitsevan oppijan ohjausvelvollisuus on jokaisella henkilöstön jäsenellä. Tähän kehittämisen alueeseen liittyy erityisopetuksen asiantuntijoiden konsultoiva rooli ja erityisopetustiimin koordinoiva rooli.

Tavoitteena on jatkossa hyödyntää oppilaitoksen henkilöstön osaamista esimerkiksi sisäisten koulutuspäivien avulla. Tärkeää on toiminnan arviointi ja kehittäminen yhdessä sisäisen verkoston kanssa. Hyvin toimiva sisäinen verkostoyhteistyö vahvistaa toiminnan laatua ja mahdollistaa myös laadukasta ulkoista verkostotyötä.

Tavoitteena on kehittää myös oppilaitoksen ulkopuolista verkostoa sellaiseksi, että se voisi tukea erikoisosaamisellaan asioita, joissa ei ole tarpeeksi osaamista oppilaitoksen sisällä. Oppilaitoksessa on aloittanut toimintansa moniammatillinen opiskelijahuolto-ryhmä, jonka jäseniä ovat oppilaitoshenkilöstöä (rehtori, koulutusjohtaja, erityisopetuksen tiimin ja opiskelijapalveluiden tiimin vetäjät), maahanmuuttajatyössä oleva henkilö, mielenterveyskuntoutujien parissa oleva työntekijä, seurakunnan (ev.lut.) edustaja, terveydenhoitaja ja poliisi.

Moniammatillisessa opiskelijahuoltoryhmässä käsitellään opiskeluyhteisön kehittämiseen ja opiskelijahuollon ennaltaehkäisevään työhön liittyviä teemoja sekä ajankohtaisia ongelmia ja kysymyksiä.

Opiskelijahuollon tehtävänä on edistää opiskelijoiden hyvinvointia ja tukea opiskelijoita erityisesti sellaisissa tilanteissa, jotka vaikeuttavat hänen oppimistaan ja opintojensa suorittamista. Tavoitteena on, että opiskelija kokee oppilaitoksen turvalliseksi ja viihtyisäksi oppimisympäristöksi, jossa hän saa tarvitsemaansa ohjausta ja tukea.

(Jyväskylän kotitalousoppilaitos 2008.)

Muu ulkoinen verkostotyö pyritään kehittämään tarpeiden mukaisesti. Tavoitteena on kartoittaa olemassa olevia verkostoja, joita henkilöstön jäsenillä saattaa olla jo valmiina ja hyödyntää niitä.

Tavoitteena on verkostoitua sellaisten koulutuksen järjestäjien kanssa, joiden kanssa on samantyyppisiä kehittämistarpeita. Hyvinä esimerkkeinä ovat alueellisesti yhteistyö Invalidiliiton Järvenpään Koulutuskeskuksen Jyväskylän toimipisteen kanssa sekä valtakunnallisesti muiden pienien saman koulutusalan oppilaitosten kanssa. Yhteistyötä pyritään tekemään erityisopetusta antavien resurssikeskusten kanssa.

Oppilaitoksessamme on ollut mukana oppilaitosten välisessä nivelvaiheyhteistyössä. Jyväskylän kotitalousoppilaitos ottaa vastaan opiskelijoita perusopetuksesta, lukioista, toisista ammatillisista oppilaitoksista ja muista tahoista.

Oppilaitoksesta siirtyy opiskelijoita toisiin ammatillisiin oppilaitoksiin, työelämään ja muihin tahoihin. Tavoitteena on kartoittaa mahdollisimman hyvin sekä tulevien opiskelijoiden edelliset opiskelupaikat ja lähtevien opiskelijoiden jatkosuunnitelmat yhteistyössä oppilaanohjaajan kanssa. Tavoitteena on jatkaa nivelvaiheyhteistyötä ja kehittää sitä niin, että tiedonsiirto olisi tehokkaampaa.

7 ERITYISOPETUKSEEN LIITTYVÄ PROSESSI JYVÄSKYLÄN KOTITALOUSOPPILAITOKSESSA

Oppilaitoksen toiminnan muutoksissa erityisopetus on ollut muutoksissa mukana. Opiskelijoiden erityisen tuen tarve ollut jo pitkään olemassa ja heidän tukemiseensa on käytetty aikaa ja muita voimavaroja. Talouskouluopetuksessa ryhmänohjaajalla on aina ollut vahva rooli ohjaustyössä ja samaan toimintamalliin ollaan tultu vuosien saatossa myös tutkinnon opiskelijoiden ohjauksen suhteen.

Systemaattista erityisen tuen järjestelmää on kehitetty kauan. Siihen on vaikuttanut organisaation rakenteiden ja toimintatapojen muuttuminen viime vuosien aikana. Yksi merkittävimmistä tekijöistä on ollut erityisopetuksen asiantuntijoiden määrä. Oppilaitoksessa oli vielä pari vuotta sitten vain yksi ammatillisen erityisopettajakoulutuksen saanut opettaja ja tällä hetkellä heitä on neljä. Työnjaon kysymykset ovat selkiytyneet viimeisen vuoden aikana. Oppilaitokseen muodostettiin erityisopetuksen tiimi, joka on yksi neljästä tiimistä. Erityisopetuksen tiimin tehtävän kuva on ”vastata HOJKSeista, oppilaitoksen erityisopetuksen järjestelyistä, akuuteista opiskelijahuollonasioista ja olla opettajien tuki erityisopetukseen liittyvissä asioissa.” (Jyväskylän kotitalousoppilaitos 2008). Tiimin tehtävää on kuvattu tarkemmin seuraavassa luvussa. Tiimin toiminnan myötä erityisopetuksen suunnittelu ja kehittäminen on keskittynyt ja myös erityisopetuksen asiantuntijuus on otettu tehokkaammin käyttöön. Tämän on mahdollistanut toiminnan rakenteiden muutos. Edelleen erityisopetuksen perustyö on jokaisella henkilöstön jäsenellä opetuksen ja ohjauksen muodossa.

Toinen isompi muutos on ollut se, että HOJKS- prosessiin liittyviä asioita on kennettu. Näitä asioita ovat olleet mm. opiskelijakartoituksen kysymykset (kenelle HOJKS tehdään), HOJKSin ohjaus (kuka on mukana HOJKS työssä) sekä arviointiin ja siirtoHOJKSin kehittäminen yhtenäiseksi ja toimivaksi rakenteeksi.

Seuraava aikajana kuvaa erityisopetuksen viimeisen kahden vuoden aikana tehtyä kehittämistyötä ja siinä on kuvattu myös se mihin tämä kehittämishanke on keskittynyt koko prosessin osalta. Kuvion alin laatikko kuvaa tämän kehittämishankkeen sisältöä.

2005 : Työyhteisön yhteinen päätös ja visio erilaisten opiskelijoiden opettamisen ja ohjaamisen vastuusta.

2006: Tiimien toiminnan aloitus: Kehittämistiimille annettiin tehtäväksi kehittää erityisopetusta (muun kehittämistyön ohessa). Tiimissä hiottiin HOJKS- prosessia.

2007 : Työyhteisön koulutus- ja kehittämispäivät, jossa pohdittiin yhdessä erityisopetuksen prosessia. Aiheita olivat mm. miten erilaiset opiskelijat huomioidaan, pohdittiin HOJKS-prosessin vaiheita ja vastuuhenkilöitä. Tavoitteena oli avata käsitteistöä ja sitouttaa henkilöstöä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opettamiseen ja ohjaamiseen. Samaan aikaan kehittämishanke käynnistyi.

2008 erityisopetuksen tiimin perustaminen: Hiottiin HOJKS- prosessin kartoitusmenetelmiä, suunniteltiin ohjeistus HOJKS- aloitukseen, arviointiin ja siirtoHOJKSiin sekä pohdittiin erilaisten erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukimuotoja. Luotiin kaavakkeet HOJKSin arviointiin sekä siirtoHOJKSiin. Luotiin samalla Pedanettiin henkilöstölle (lähinnä ryhmänohjaajille) tarkoitettua tukisivustoa, jossa kaikki erityisopetukseen liittyvät asiat on keskitetyksi koottuna ja helposti käytettävissä.

8 ERITYISOPETUKSEN TOIMINNALLINEN OSUUS

8.1 Pedanet – verkkosivujen hyödyntäminen

Pedanet-kouluverkko palvelee oppilaitoksessamme erittäin hyvin monipuolisena työvälineenä. Peda.net –verkkotyövälineet ovat helppokäyttöisiä ja tasa-arvoisesti kaikkien käytettävissä. Sen kautta välittyy työyhteisömmme pääosin kaikki viestittävä tieto.

Pedanetin Veräjät ovat materiaalin kokoamis- ja jakelualusta eli tiedotusympäristöjä, joiden ylläpidosta vastaavat veräjäkohtaisesti yksittäiset henkilöt tai koko henkilöstö. Nimensä mukaisesti veräjä on eräänlainen työväline, jonka avulla ylläpitäjä ohjaa käyttäjää "oikeille verkkolaitumille".

Erityisopetustiimillä on oma verkkoveräjä, minne kootaan erityisopetukseen liittyvää tietoa ja sitä kautta jaetaan tarvittavaa tietoa ja ohjeistusta henkilöstön tueksi. Veräjän ylläpidosta vastaa tiiminvetäjä.

8.2 Erityisopetustiimin toiminta

Lukuvuoden 2008-2009 alusta Jyväskylän kotitalousoppilaitoksessa on ollut käytänteenä toteuttaa oppilaitoksessa erilaisia vastuualuetehtäviä tiimeinä. Erityisopetuksen tiimin muodostavat kaksi ammatillista erityisopettajaa, kaksi lukukauden 2008 lopussa valmistuvaa ammatillista erityisopettajaa sekä koulunohjaaja. Tiimi tehtävinä on vastata HOJKS-prosessin konsultoivasta ohjauksesta, prosessin mukaisen toiminnan koordinoinnista sekä akuuteista opiskelijahuollon tehtävistä. Opiskelijahuollon tehtävissä toisena toimivan Opiskelijapalvelut- tiimin kanssa on tarkoitus tehdä yhteistyötä, mutta samalla luoda kummallekin tiimille akuutin sekä muun, pidemmän tähtäimen opiskelijahuollon palvelujen koordinoinnin omat vastuutehtävät.

Tiimin erityisopettajien vastuualueet on jaettu oman opetussektorin mukaisesti talouskoulun sekä tutkinnon ryhmien osalta. Kullakin erityisopettajalla on vastuuryhmät, joiden ryhmänohjaajien tukena kukin toimii. Näin varmistetaan johdonmukainen, yksilöllisen tuen tarpeen selvittely, HOJKS-prosessin hallinta sekä ryhmänohjaajien konkreettinen tukeminen tehtävissään.

Tiimipalavereissa kokoonnutaan säännöllisesti akuuttien asioiden tiimoilta sekä systemaattisesti kulloinkin esille tulevien asioiden suunnitteluun, organisointiin sekä opiskeluryhmissä toteutettavan samanaikaisopettajuuden sekä kouluavustajien resurssoinnin suunnittelussa.

Yhteistyötä Opiskelijapalvelut-tiimin kanssa on tehtävä tiiviisti säännöllisin väliajoin kooten kummankin toimintatietoja ja tiedottaen omista toiminnasta toisilleen. Tiedotamisvastuu tiimien välisestä viestinnästä on tiimien vetäjillä. Lukukausittain tiimien yhteinen kokoontuminen on merkittävää, jotta voidaan arvioida opiskelijahuollon asioiden toteutumista ja tiimien toimintaa suuntaavia kehittämistarpeita.

Konkreettisin ryhmäohjaajia ja välillisesti opiskelijoita hyödyntävä toimintamalli on se, että erityisopetuksen tiimissä käsitellään jaksokohtaisesti yhteenvetona eri ryhmien akuutit asiat. Samalla konsultoidaan ryhmäohjaajaa joko niin, että hän osallistuu tiimipalaveriin tai vastuuerityisopettaja välittää yhdessä mietittyjä toimintaohjeita tai –malleja edelleen suoraan ryhmäohjaajalle. Kokemuksesta voidaan sanoa, että on hyvin antoisaa, että erittäin haasteellisten tapausten osalta asioita voidaan tiimissä ryhmäohjaajan kanssa vuorovaikutteisesti, jolloin asioiden käsittelyssä voidaan toteuttaa ryhmäohjaajan tuki, ohjaus sekä sopia jatkotoiminnasta. Tavoite on se, ettei kenenkään ryhmäohjaajan tarvitse työstää asioita liikaa yksin eikä myös yhdellekään erityisopettajalle kuormitu liikaa yksin käsiteltäviä asioita. Useamman osaamista ja näkemystä on hyödynnettävä. Tämä on kaikkia osapuolia kehittävää sekä sitouttavaa tiimityönä vastattavaan yksilöllisen ohjaustyön prosessiin

9 TULEVAISUUDEN KEHITTÄMISHAASTEITA

Erityisopetusta ja koko oppilaitoksen toimintaa on kehitettävä jatkuvasti. Tässä luvussa on pohdittu niitä kehittämisen kohteita, joihin on tarkoitus erityisopetuksen tiimin toiminnan kautta tarttua lähitulevaisuudessa.

Tavoitteena on päivittää olemassa oleva kirjallinen erityisopetussuunnitelma vastaamaan tämänhetkistä toimintatapaa sekä tarkistaa, että siinä on kuvattu ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden määräysten mukaiset asiat.

Koulutuksen järjestäjän erityisopetuksen suunnitelma

Opetussuunnitelmassa määritellään erityisopetuksen periaatteet:

- tavoitteet
- toteutus
- opetusmenetelmät
- tuki- ja erityispalvelut
- asiantuntijapalvelut
- yhteistyötahot ja
- vastuut.

Oppilaitoksen tulee varata erityisopetukseen riittävät voimavarat ja koko oppilaitosyhteisön tulee edistää erityistukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimista.

(Opetushallitus 2008.)

Erityisopetustiimin tavoitteena on saada ohjauksen avulla HOJKS- prosessi toimimaan niin, että se palvelee opiskelijan oppimista ja opiskelun tukemista ja että toiminta on yhtenäistä ja tasa-arvoista henkilöstön osalta. Tavoitteena on kehittää uraohjausta entistä yksilöllisemmäksi huomioiden opiskelijan lähtökohdat, vahvuudet ja olemassa olevat tukimuodot. Tutkinnon suorittamisen ohella työllistyminen on toinen päätavoite. Tarkoituksena on päästä syvemmälle yksilön näkökulman etsimiseen ja että HOJKS tukee opiskelijan **kokonais kuntoutumista**.

Suunnitelmissa on myös selkeyttää HOJKSiin kuuluvan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS) laatiminen HOJKSin pohjalta. Tavoitteena on luoda ohjeistustasen laatimiseen niin, että siinä näkyy ja toimii HOJKSissa olevat sovitut tuet. Työssäoppimisen suunnitelma (TOPS) ja henkilökohtainen ammattiosaamisen näyttösuunnitelma (hensu) ovat osana HOPSia ja siten HOJKSin mukaiset asiat pitää näkyä entistä paremmin opiskelijan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen prosesseissa. Työssäoppimispaikkojen etsimisessä kiinnitetään huomiota opiskelijan valmiuksiin ja uratoiveisiin. Työssäoppimisen ohjaamisessa on tavoitteena hyödyntää erityisopetuksen mukaista ohjaamista entistä paremmin, jotta opiskelijalla on sama tuki työssäoppimispaikoilla kuin oppilaitoksessa.

Erityisopetuksen tiimin Pedanet- sivulle luodaan opiskelijaryhmille omat sivustot (aliveräjät), joihin on pääsy käyttäjäkohtaisesti ja joille kootaan ryhmäkohtaisia tietoja. Opiskelijoiden ohjaamiseen kehitetään toimivia ohjaustapoja (esim. mobiilipedagogiikan mukaisia toimintatapoja). Yhteisesti käydään keskustelua siitä, kuinka oppilaitoksessa voidaan tukea erilaisia opiskelijoiden tuen tarpeita (esim. mielenterveyden ongelmat, opiskeluun sitoutumisen ongelmat tai päihdeongelmat).

Tavoitteena on kehittää nivelvaiheyhteistyötä opiskelijaksi hakeutumisen osalta siten, että erityispedagoginen osaaminen voitaisiin hyödyntää opiskelijaksi ottamisen arviointitilanteessa. Toinen nivelvaiheen kehittämiskohde on tehokkaampi tiedonsiirto Jyväskylän kotitalousoppilaitokseen tulevista opiskelijoista yhteistyössä Jyväskylän ammattiopiston järjestämissä tilaisuuksissa.

Muutokset oppilaitoksessa ovat olleet merkittäviä ja tukea uusiin erityisopetuksen toimintamalleihin on annettu henkilökohtaisella ryhmänohjaajien ohjauksella ja Pedanetin sivuston kautta koko henkilöstölle. Se ei kuitenkaan yksin riitä, vaan henkilöstölle on annettava mahdollisuus vuorovaikutteiseen kehittämistoimintaan. Siksi tavoitteena on järjestää henkilöstön kehittämispäivä, jonka teemana on erityisopetuksen uudet toimintamallit.

Oppilaitoksessa on uudistettu Primus- ohjelma, joka on tarkoitus ottaa käyttöön sähköisen HOJKSin kirjaamiseen ja hallinnointiin. Erityisopetustiimin tehtävänä on siirtää käyttöön otetut prosessit järjestelmään yhteistyössä ohjelman muokkaajan kanssa, jotta sisällöllisesti asiat pysyisivät samanlaisina. Tehtäviin kuuluu myös ryhmänohjaajien ja opettajien kouluttaminen järjestelmän toimintaan ja olla ohjaamassa sen käyttöönottoa.

10 POHDINTA

Jyväskylän kotitalousoppilaitoksen erityisopetuksen kehittämisprosessissa on paljon tavoitteita. Tämän kehittämishankkeen tavoitteet on saavutettu siltä osin erinomaisesti, että oppilaitoksessa on kiinnitetty huomiota muutoksiin, ne on koettu merkittäviksi ja toimintamallit ovat selkiytyneet. Oppilaitoksen johto on antanut myönteistä palautetta muutoksista. Näin katsomme, että tavoite on jopa ylitetty, koska yhteistyötä on tehty jo toiminnallisesti ja perustyö (HOJKS-prosessin ryhdittäminen) on onnistunut hyvin.

Erityisopettajien työnkuva ja rooli on kehittynyt ja tullut näkyväksi. Erityisopettajakoulutuksen sisällöt on viety suoraan oppilaitoksen toimintaan ja ne on otettu vastaan hyvin. Sisäinen verkostotyö on saatu hyvään käyntiin ja se tukee ulkopuolisen verkoston kanssa työskentelyä. Erityisopettajien välinen yhteistyö on erittäin hyvää ja tuloksellista. Myös voimavarat on valjastettu entistä tehokkaammin käyttöön.

Kehittämishankkeen pohjalta on selkeä jatkaa kehittämistyötä, jota on kuitenkin vielä paljon. Kehittämistyön ja erityisopetuksen resurssien määrittely on tämän työn pohjalta helpompaa.

Kehittämishanke voi toimia myös uusien opetussuunnitelmien perusteiden työstämisen yhtenä tekijänä. Oppilaitos on vahvasti mukana uusien kotitalousopetuksen (talouskoulu) perusteiden laadinnassa ja tavoitteena on saada erityisopetuksen näkökulma integroituna perusteisiin.

Erityisopetussuunnitelmaa tulee myös arvioida, mikä on myös käytänteisiin otettava toiminto. Myös tässä työkaluksi saatu jäsenelty ja systemaattinen, koko henkilöstöä käsittävä toimintamalli on hyvä pohja.

LÄHTEET

Hämeen ammattikorkeakoulu 2005. Viitattu 28.11.2008:

http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMKJulkisetDokumentit/Yleisopalvelut/Julkaisupalvelut/Kirjat/opetus_ohjaus_ja_osaaminen/Toiminta_suunnitelmaksi.pdf

Hämeen ammattikorkeakoulu 2005. Toiminta suunnitelmaksi. Opas erityisopetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laadintaan. HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun julkaisuja 5/2005. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Ikonen,O. ja Virtanen,P. 2001. HOJKS – Erilaisia oppijoita, erilaisia lähestymistapoja. Jyväskylä: Gummeruksen kirjapaino.

Jyväskylän kotitalousoppilaitos 2008: kotisivu. Viitattu 28.11.2008:

<http://www.jklkoti.fi/>

Jyväskylän kotitalousoppilaitos 2008: Opiskelijahuollon Pedanet – sivusto, Moniammatillisen opiskelijahuoltoryhmän tarkoitus ja tehtävä (salasanakoodattu sivusto). Viitattu 28.11.2008.

Opetushallitus 2008: Asetus ammatillisesta koulutuksesta 6.11.1998/811. Viitattu

28.11.2008: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980811>

Opetushallitus 2008: Ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelma. Viitattu

28.11.2008. Pdf – tiedosto [Ammatillisen erityisopetuksen toimenpideohjelma, Taus-tamuistio](#)

Opetushallitus 2008: Koulutuksen järjestäjän erityisopetuksen suunnitelma.. Viitattu

28.11.2008: <http://www.edu.fi/pageLast.asp?path=498,527,6981,8490,31251>

Opetushallitus 2008: Ohjaus- ja tukipalveluja koulutuksen aikana ja sen jälkeen. Vii-

tattu 28.11.2008: <http://www.edu.fi/pageLast.asp?path=498,527,6981,8564,8567>

Opetusministeriö 2008: Koulutus ja tutkimus 2007–2012. Kehittämissuunnitelma.

Viitattu 28.11.2008:

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/Koulutus_ ja_ tutkimus_ 2007_ 2012._ Kehitt_ amisuunnitelma

Opetusministeriö 2008: Laki ammatillisesta koulutuksesta 21.8.1998/630. Viitattu

28.11.2008: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630>

Pajukoski, S., Tuomi, A. ja Koskinen Sanna (toim.) 2004. Näyttö – mahdollisuus erilaiselle oppijalle. NÄYTTÖPROJEKTI. Helsingin seudun erilaiset oppijat ry HERO

LIITTEET

Haastattelukysymykset

Liite 1

OPISKELIJAT

Mitä ajattelet erityisopetuksen olevan oppilaitoksessamme ?

(Kuka auttaa sinua oppimisessa ja muissa asioissa?)

Miten erityisopetukseen liittyvät asiat toimivat oppilaitoksessamme?

Oletko saanut apua erityisopetukseen liittyvissä asioissa, millaista?

Miten haluaisit kehittää oppilaitoksemme erityisopetusta?

Miten ajattelet oman opiskelijaroolisi liittyvän erityisopetukseen?

HUOLTAJAT

Mitä ajattelette erityisopetuksen olevan oppilaitoksessamme ?

Oletteko saanut apua erityisopetukseen liittyvissä asioissa, millaista?

Miten haluaisitte kehittää oppilaitoksemme erityisopetusta?

Miten ajattelette oman huoltajan roolinne liittyvän erityisopetukseen?

OPETTAJAT

Mitä ajattelet erityisopetuksen olevan oppilaitoksessamme ?

Miten erityisopetukseen liittyvät asiat toimivat oppilaitoksessamme?

Oletko saanut apua erityisopetukseen liittyvissä asioissa, millaista?

Miten haluaisit kehittää oppilaitoksemme erityisopetusta?

Miten ajattelet oman työroolisi liittyvän erityisopetukseen?

JOHTO

Mitä ajattelet erityisopetuksen olevan oppilaitoksessamme ?

Miten erityisopetukseen liittyvät asiat toimivat oppilaitoksessamme?

Miten haluaisit kehittää oppilaitoksemme erityisopetusta?

Miten ajattelet oman työroolisi liittyvän erityisopetukseen?

OPPILASHUOLTO

Mitä ajattelet erityisopetuksen olevan oppilaitoksessamme ?

Miten erityisopetukseen liittyvät asiat toimivat oppilaitoksessamme?

Miten haluaisit kehittää oppilaitoksemme erityisopetusta?

Miten ajattelet oman työroolisi liittyvän erityisopetukseen?

OPO

Mitä ajattelet erityisopetuksen olevan oppilaitoksessamme ?

Miten erityisopetukseen liittyvät asiat toimivat oppilaitoksessamme?

Oletko saanut apua erityisopetukseen liittyvissä asioissa, millaista?

Miten haluaisit kehittää oppilaitoksemme erityisopetusta?

Miten ajattelet oman työroolisi liittyvän erityisopetukseen?

HENKILÖSTÖ

Mitä ajattelet erityisopetuksen olevan oppilaitoksessamme ?

Miten erityisopetukseen liittyvät asiat toimivat oppilaitoksessamme?

Oletko saanut apua erityisopetukseen liittyvissä asioissa, millaista?

Miten haluaisit kehittää oppilaitoksemme erityisopetusta?

Miten ajattelet oman työroolisi liittyvän erityisopetukseen?iite 2

Erityistä tukea saavan opiskelijan työssäoppimisen opintopolku

TUKITOIMINNAN AJOITTAMINEN	TUKITOIMET
<ul style="list-style-type: none"> • OPINTOJEN ALUSSA 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, erityisopetuksen ja opinto-ohjauksen suunnitelma. Siirtymävaiheen yhteistyö, • oppimisvaikeuksien kartoitus, • motivointi, sitouttaminen opintoihin, • yhteistyö kodin kanssa • HOPS, HOJKS • työssäoppimisen suunnitelma (TOPS) • työllistymisvalmiuksien kartoitus yhteistyö työelämän kanssa
<ul style="list-style-type: none"> • ENNEN TYÖSSÄOPPIMISJAKSO A 	<ul style="list-style-type: none"> • yhteistyö opiskelijahuollonryhmän kanssa ja muut tukipalvelu • HOPS:in ja HOJKSin päivitys • riittävä suunnittelu ja valmistelu • opiskelijan motivointi • yhteistyö kodin kanssa • työssäoppimisen suunnitelma; sopiva ajankohta, paikka ja tehtävät • tuen suunnittelu, saattaen vaihto – työpaikkaohjaajan valmentaminen • henkilökunnan valmentaminen
<p>TYÖSSÄOPPIMISJAKSON ALUSSA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • alkupalaveri ja tiedon siirto • perehdyttäminen, motivointi ja sitouttaminen • yksilölliset ja sopivat tehtävät - tavoitteiden varmistaminen • ongelmakohtien ennakointi • tuen riittävyden arviointi • vahvuuksien esiintuominen • kolmikantayhteistyö
<p>TYÖSSÄOPPIMISJAKSOAIKANA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • riittävästi ohjausta ja tukea • riittävästi aikaa • riittävän pilkotut tehtävänannot • säännöllinen seuranta • riittävä tuki myös työpaikoille • yksilölliset ja sopivat tehtävät • ongelmakohtien ennakointi • vahvuuksien esiintuominen • väliarviointi

TUKITOIMINNAN AJOITTAMINEN	TUKITOIMET
TOP-JAKSON PÄÄTTÄVÄIHEESSÄ	<ul style="list-style-type: none"> • riittävästi ohjausta ja tukea palautetilanteessa • palaute kolmikantaperiaatteella • opiskelijan itsetuntoa tukevaa konkreettista palautetta sekä osaamisessa että kehittämisalueilla • osaamisen vahvistaminen • jatkosuunnitelmien tekeminen; työllistymismahdollisuuksien arviointi • palaute myös huoltajille
TYÖSSÄOPPIMISJAKSON JÄLKEEN	<ul style="list-style-type: none"> • osaamisen seuranta ja kehittämisalueiden vahvistaminen • HOPSin ja HOJKSin päivittäminen • jatkosuunnitelmien vahvistaminen; tukea konkreettisesti uusiin tavoitteisiin suunnaten • palaute työpaikalle, kodille, opettajalle, opiskelijapalvelujen – sekä erityisopetuksen tiimeille ja muille tukitahoille • työllistymisvalmiuksien kehittäminen • sitouttaminen opintoihin, uusiin työssäoppimisjaksoihin ja työllistymiseen ja / tai jatko-opintoihin
PÄÄTTÖVAIHEESSÄ	<ul style="list-style-type: none"> • realistinen ja kannustava palaute osaamisesta – jokainen osaa jotakin • moniammatillinen verkostoyhteistyö • siirtymäsuunnitelma • palaute oppilaitokselle HOJKS -prosessin onnistumisesta • saattaen vaihto työelämään ja jatko-opintoihin • onnistunut TOP -jakso on silta työelämään ja helpottaa siirtymistä • HYVÄ ELÄMÄ

(Hämeenlinnan ammattikorkeakoulu, 2005)

Ryhmäkohtainen yhteenveto opiskelijakartoituksesta

(malli)

Ryhmä:		Opettaja:					
OPISKE -LIJA: ikä	tied. siirto- lupa	TAUSTATIEDOT oppilaitos, josta siirtyy aiemmat hojks tiedot mukautukset muuta	TESTIT:			NIVELTIETO/ HAVAINNOT miten huomioitava opetuksessa	OPINTO-OHJAUS -kiinnostuksen kohteet, erityislahjakuus tms. - tämänhetkiset jatko- opintovaihtoehdot, ”haaveet” - opiskelijan näkemys henk. koht. ohjauksen tarpeesta ja esim. avun tarpeesta yhteishaun tekemisessä
			oppim. tyyli	mate m.	luki		

OHJEISTUS

Tiedonsiirtolupa :Rastita onko opiskelijalla tiedonsiirtolupa. On =X.

Taustatiedot: Esitietolomakkeen tai muun tulleen tiedon kirjaaminen.

Testit

Oppimistyylytesti : Paula teettää testin ja tulos kirjataan tähän. Esim. *Visuaalinen*

Matematiikan testi: Mari teettää testin aloittavissa tutkinnoissa ja tulos kirjataan tähän.

Lukitesti: Mari teettää testin aloittavissa tutkinnoissa ja tulos kirjataan tähän.

Liite 3b

Niveltieto/ havainnot

Niveltietopalavereista tullut tieto yhdistettynä opettajien ja ohjaajien havaintoihin opiskelijasta antaa kuvan opiskelijasta, hänen opiskelustaan ja oppimisesta. Tähän kohtaan kirjataan se, miten käytännössä toimitaan ko. ominaisuudet huomioiden esim. ohjaus, tuki, rohkaisu, vahvistaminen yms. Ei kirjata omia päätelmiä tai opiskelijan ominaisuuksia (varsinkaan heikkoja kohtia). Esim. *Opiskelijaa rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen.*

Opinto-ohjaus

Sarakkeeseen kirjataan tiivistetty hakuun liittyvä taustatieto: Jo se on arvokasta tietoa, että opiskelijalla ei ole mitään tietoa, mihin hakisi.

Toisaalta vähäinenkin kiinnostus johonkin alaan, harrastukseen tai tieto erityislahjakkuudesta auttaa asioiden käsittelyn alkuun.

Opiskelijan näkemyksellä henkilökohtaisen ohjauksen tarpeesta tarkoitetaan sitä, että mikäli opiskelijalle on melko selvää mihin hän hakee ja hän pystyy tekemään haun esim. kotoa käsin omatoimisesti, tämä tieto auttaa suuntaamaan ohjausresurssia sinne, missä sitä enemmän tarvitaan: siis sellaiselle opiskelijalle, jolla ei näkemystä niin selvänä vielä ole.

Lisäksi ohjausta voi suunnata esim. pienryhmälle, jolla on samoja kiinnostuksen kohteita: näiden ohjausvariaatioiden (henkilökohtainen ohjaus, ryhmäohjaus, pienryhmäohjaus, itseohjautuvuus).Esim. *Opiskelija on kiinnostunut taiteesta ja aikoo hakea vaatetusalalle. Opiskelijalla on mahdollisuus tehdä haku kotoa käsin.*